

■ **Владимир Тодоровић: Дилема Кепиро (1)**

Монструозни нациста или капетан Нико

Ко је био Шандор Кепиро (18. фебруар 1914 - 3. септембар 2011.), који је пред свој крај био означен и као последњи нацистички ратни злочинац? Биографски подаци казују и да је био правник, капетан фашистичке мађарске жандармерије, учесник Новосадске рације 1942. у којој је страдао досад неутврђен број невиних, од преко 1.200 до више од 12.000! Убица, наредбодавац злочина, само сведок покоља или је током та три јануарска дана редовно био ужасно далеко од места злодела, тако да ништа није видео, нити чуо, како је рекао.

Био је и бегунац, текстилац у Аргентини, а по повратку у Будимпешту старац из куће преко пута синагоге. Био је и осећеник на казне затвора од 10 и 14 година, у процесима 1944. и 1946. Ни једну није одслужио: од прве је ослобођен тек што је донета, док га се друга није дотакнула, пошто је већ био у емиграцији. Пред суд је изведен и првих дана маја 2011. као последњи нацистички ратни злочинац. Средином јула је тројчлано судско веће саопштило да није уважило чињенице на основу који се доказивало да директно сноси кривицу за смрт у Рацији више од тридесет Новосађана. Ослобођен је на одуше-

Књига

„Дилему Кепиро”, књигу новинара Владимира Тодоровића могуће је поручити код издавача, Јеврејске општине Нови Сад. Цена је 500 динара, а адреса Јеврејске општине Нови Сад је Јеврејска 11. Телефон је 423-882.

Предговоре за ову књигу писали су наш тужилац за ратне злочине Владимир Вукчевић, потпредседник Скупштине АП Војводине Бранимир Митровић и председник Јеврејске општине Нови Сад Горан Леви.

вљење највећег броја од убица да се ослободи присутних, за разлику од петочлана породица Тапетнаестак згрннутих што су у знак протesta напустили судници.

Одвагнuto, међutim, није Кепира сврстало ни међу невине, ни међу почињоце зла. Тужбе на пресуду су најавиле и тужба и одбрана, па је и тако тешко могуће разазнати да ли се судило филантропу, или је тај нацист у Новом Саду (и ко зна где још, прим. аут) својевремено „радио праву ствар“ за фашисте.

И кад се суочимо с његовом биографијом, ни на који начин није могуће утврдити ко је био тај човек. Подаци који су предочени нас не упућују ни на шта посебно, а кад им се приodata оно што је изговорио и посебно оно што је могуће уз то везати, онда се знатижељник нађе у правом лавиријнту. Основна представа би да нас усмери ка томе да је био не много важан официр, али тај исти током Рације издаје некој од патрола састављених

питању својеглав, недисциплинован поручник. Насупрот томе стоји чињеница да је у Нови Сад, 20. јануара 1942. дошао предводећи школску чету. Био им је надређен, а као дан је јасно да на таква места ниједна команда на свету не поставља својеглаве и недисциплиноване официре. Стоји и онај податак да је следеће године, 1943. Кепиро напредовао у служби и постао капетан. Мора се бити посебно наиван да се поверије да чин више може да добије онај што наређење прима тек из друге, смео да вишем почину каже да му усмену команду не прихвата већ да је тражи написмено.